

Юридическая сила такого рода актов в правовой системе Республики Беларусь может быть выведена из полномочий Конституционного Суда Республики Беларусь давать заключения о соответствии *актов межгосударственных образований*, в которые входит Республика Беларусь, Конституции, международно-правовым актам, ратифицированным Республикой Беларусь, законам и декретам Президента (п. 4 ст. 116 Конституции Республики Беларусь). Таким образом, акты межгосударственных образований в иерархии НПА стоят ниже, чем Конституция, ратифицированные международные договоры, законы и декреты Президента. Однако, как уже неоднократно отмечалось белорусскими исследователями, норма ст. 116 Конституции Республики Беларусь адресована исключительно Конституционному Суду.

Полагаем, что в целях надлежащей реализации актов межгосударственных образований, участницей которых является Республика Беларусь, их правовой статус должен быть закреплен нормативно, определена их иерархия в соотношении с НПА Республики Беларусь в Законе «О нормативных правовых актах Республики Беларусь» (далее — Закон об НПА).

До внесения соответствующих изменений и (или) дополнений преодоление пробелов может осуществляться путем использования институтов аналогии закона и аналогии права (ст. 72 Закона об НПА). Таким образом по отношению к таким актам, имеющим обязательный характер для Республики Беларусь (например, решения ЕЭК, законы и декреты СТ), может быть применен механизм имплементации международных договоров Республики Беларусь, в частности, статей 20—22 Закона об НПА.

ПАРАЎНАННЕ ІНСТЫТУЦЫЙНАЙ СТРУКТУРЫ ЕЎРАПЕЙСКАГА САЮЗА І АДЗІНАЙ ЭКАНАМІЧНАЙ ПРАСТОРЫ

Карлюк М. У., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Глыбокая інтэграцыя дзяржаваў патрабуе адпаведнай інстытуцыйнай структуры. Эфектыўнае функцыянаванне інтэграцыі немагчыма без інстытуцыйнага балансу. Гэты прынцып дзейнічае ў Еўрапейскім саюзе (ЕС), аднак, фармальна яшчэ не замацаваны ў рамках Адзіннай эканамічнай прасторы (АЭП) і мае шэраг праблемных момантаў на практыцы.

Суднасны інстытуцыяў і органаў ЕС з organami АЭП, прапанаваныя ніжэй, вельмі ўмёныя, бо існуюць істотныя функцыянальныя і сутнасныя адрозненні.

Вышэйшы ўзровень інтэграцыйных органаў — гэта Еўрапейскі савет ў ЕС і Вышэйшы Еўрапейскі эканамічны савет (ВЕЭС) ў АЭП. Еўрапейскі савет не валодае такімі ж шырокімі паўнамоцтвамі, якімі валодае ВЕЭС, хоць грае асноўную ролю ў фармаванні ўсёй палітыкі ЕС. Ён з'яўляецца цэнтральнай інстытуцыяй для развіцця ЕС, пацвярджае важныя змены ў інстытуцыйнай структуры ЕС і г. д., але не мае заканадаўчых паўнамоцтваў. ВЕЭС фактычна вызначае любыя пытанні ў рамках функцыянавання АЭП. Наяўнасць такіх шырокіх паўнамоцтваў кажа пра нежаданне ці негатовасць перадаць кампетэнцыі наднацыянальным інстытуцыям.

Еўрапейская эканамічная камісія (ЕЭК) — фармальна наднацыянальны выканаўчы орган АЭП. ЕЭК складаецца з Савета і Калегіі. На наш погляд, менавіта Калегія ЕЭК, а не ўся ЕЭК і, тым больш не Савет ЕЭК, з'яўляецца асноўным адпаведнікам Еўрапейскай камісіі ў ЕС як наднацыянальнага органа. Еўрапейская камісія — гэта наднацыянальны орган ЕС, які з'яўляецца рухавіком інтэграцыі і мае істотныя адміністрацыйныя, выканаўчыя і бюджэтныя паўнамоцтвы, а таксама сочыць за выкананнем права ЕС. Падобныя палажэнні ўтрымліваюцца і ў якасці асноўнай задачы ЕЭК: яна забяспечвае ўмовы функцыянавання і развіцця МС і АЭП, а таксама выпрацоўвае прапановы ў сферы эканамічнай інтэграцыі ў рамках АЭП.

Асноўныя крытэры наднацыянальнасці: уласныя паўнамоцтвы, перададзеныя дзяржавамі-членамі; рашэнні не павінны прымацца кансэнсусам; рашэнні павінны быць абавязковымі для ўсіх дзяржаў-членаў; рашэнні павінны ўступаць у сілу без неабходнасці іх ухвалення на нацыянальным узроўні. Толькі Калегія ЕЭК адпавядае ў пэўнай ступені ўсім гэтым крытэрам — толькі ў ёй рашэнні могуць прымацца кваліфікаванай большасцю, тады як у Савеце ЕЭК — толькі кансэнсусам. Таксама толькі структура Калегіі ЕЭК можа дазволіць ёй стаць прадстаўніком агульнага інтарэсу інтэграцыі падобна да Еўрапейскай камісіі. У Савет ЕЭК уваходзяць віцэ-прэм'еры дзяржаў-членаў, што не адпавядае Еўрапейскай камісіі, дзе яе члены дзейнічаюць як незалежныя ад нацыянальных урадаў асобы. Толькі Калегія ЕЭК адпавядае гэтаму крытэру. Існуе шэраг функцыянальных падабенстваў Калегіі ЕЭС і Еўрапейскай камісіі. У той жа час любыя рашэнні Калегіі ЕЭК, могуць быць заблакаваныя Саветам, што істотна абмяжоўвае выканаўчыя функцыі Калегіі ЕЭК і можа звесці ролю дадзенага органа галоўным чынам да падрыхтоўкі прапаноў для Савета ЕЭК і ВЕЭС.

Найбольшым адпаведнікам Савету ЕС з'яўляецца Савет ЕЭК, нягледзячы на тое, што Савет ЕЭК з'яўляецца ўсяго толькі часткай ЕЭК. Так, Савет ЕС складаецца з прадстаўнікоў кожнай дзяржавы-члена на міністэрскім узроўні. Як паказана вышэй, падобная сістэма дзейнічае і ў Савеце ЕЭК. Савет ЕС сумесна з Еўрапейскім парламентам ажыццяўляе заканадаўчую і бюджэтную функцыі. Ён ухваляе амаль усе заканадаўчыя прапановы Еўрапейскай камісіі. Савет ЕС можа дэлегаваць паўнамоцтвы Еўрапейскай камісіі, чаго няма ў рамках еўразійскай інтэграцыі. Савет ЕЭК ажыццяўляе агульнае рэгуляванне інтэграцыйных працэсаў у АЭП, агульнае кіраўніцтва дзейнасцю ЕЭК і прымае рашэнні толькі кансэнсусам. Па сутнасці, кожны член Савета ЕЭК рэалізуе ў гэтым органе нацыянальны інтарэсы сваёй дзяржавы. Таму дзеяздольнасць дадзенага органа цалкам вызначаецца тым, ці дасягнута згода паміж лідарамі дзяржаў, што падобна да парадку працы Савета ЕС.

Роля Савета ЕС — прадстаўляць інтарэсы дзяржаў-членаў. Еўрапейская камісія і Савет ЕС з'яўляюцца аднымі з асноўных інстытуцый ЕС, якія заўжды мелі вельмі спецыфічныя ўзаемаадносіны. Еўрапейская камісія заўжды прадстаўляла праінтэграцыйную перспектыву, тады як Савет ЕС займаў больш асцярожную, міжурадавую перспектыву. У рамках еўразійскай інтэграцыі паспрабавалі аб'яднаць гэтыя дзве інстытуцыі ў адну, прычым, на сённяшні дзень, зрабіць галоўнай менавіта аналаг міжурадавага Савета ЕС — Савет ЕЭК. Гэта паказчык накірунку на большую міждзяржаўнасць еўразійскай інтэграцыі ў супрацьвагу наднацыянальнасці.

Еўрапейскі парламент прайшоў доўгі шлях трансфармацыі. Ён пераўтварыўся з бясільнай Асамблеі 1952 г. у значна больш здольную інстытуцыю сёння. МПА ў рамках еўразійскай інтэграцыі мае той жа слабы статус пачатку еўрапейскай інтэграцыі, што таксама абумоўлена палітычнай сітуацыяй у дзяржавах-членах.

Суд ЕС як наднацыянальны орган меў і мае вельмі істотную ролю ў фарміраванні правапарадку ЕС. Суд ЕўрАзЭС таксама з'яўляецца наднацыянальным органам, дзейнасць якога распаўсюджваецца на АЭП. Досьць шырокія фактычныя магчымасці Суда ЕўрАзЭС абмежаваныя істотнай роллю ВЕЭС па пытаннях невыканання рашэнняў суда.

Такім чынам, можна сцвярджаць, што інстытуцыйны баланс у АЭП яшчэ далёкі ад ўзроўню ЕС. Як паказаў аналіз, фактычная дзеяздольнасць ВЕЭС, Камісіі ЕЭК, Савета ЕЭК і Суда ЕўрАзЭС, залежыць ад індывідуальнай пазіцыі кожнага лідара дзяржавы-члена па пытаннях рашэнняў, якія знаходзяцца на разгляданні.